

EVOLUȚIA REGLEMENTĂRILOR TARIFARE CA PARTE COMPONENTĂ A POLITICII VAMALE A STATULUI

Teodor CĂRNAȚ,
doctor habilitat, profesor universitar
Pavel ȚURCAN,
magistru în drept

Dependența reciprocă a comerțului exterior și a relațiilor vamale se datorează faptului că politicile guvernamentale, în ceea ce privește relațiile economice externe, determină în mod semnificativ natura relațiilor vamale. La rândul lor, caracteristicile de proiectare ale relațiilor vamale într-o țară influențează, în mod semnificativ, direcția de dezvoltare a relațiilor economice internaționale cu alte state.

Totodată, relațiile tarifare-vamale sunt legate de dezvoltarea relațiilor economice internaționale, care au apărut ca urmare a trecerii de la sistemul economic natural la relațiile marfă-bani. Astfel, necesitatea de reglementare a relațiilor economice externe a dus la crearea sistemului tarifare-vamal, cu măsuri netarifare specifice care protejează economia.

Progresul relațiilor economice internaționale a stat la baza creării și dezvoltării concurenței, familiarizarea comerțului național cu metodele moderne de conducere și marketing, cu normele culturii și eticii de afaceri internaționale. De combinația armonioasă a aplicării intereselor economice ale tuturor subiecților depinde eficiența realizării politicii vamale.

Cuvinte-cheie: reglementare tarifare; liberalism; protecționism; măsuri tarifare; sistem armonizat de descriere și codificare a mărfurilor; neoliberalismul; sistemul reglementărilor tarifare-vamale.

* * *

Mutual dependence of foreign trade and customs relations happens because government policies regarding foreign economic relations significantly determine the nature of customs relations. In turn, the design features of customs relations in a country significantly influence the direction of development of international economic relations with other countries.

In turn, customs-tariff relations are related to the development of international economic relations which have arisen as a result of the economic system transition from natural to commodity-money relations. The need for regulation of foreign economic relations led to the creation of customs-tariff system with specific non-tariff measures that protect the economy.

The development of international economic relations led to the creation and development of competition, national trade familiarization with modern management and marketing methods, rules and ethics of international business culture. The harmonious combination of the application of the economic interests of all subjects leads to the efficiency of customs policy implementation.

Keywords: tariff regulation; liberalism; protectionism; tariff measures; Harmonized Commodity Description and Coding System; neoliberalism; customs tariff regulation system.

În istorie, reglementarea tarifare s-a dezvoltat pe fondul luptei permanente între abordările protecționiste și cele de liber schimb privind reglementarea activității economice externe. Odată cu formarea statelor naționale și apariția politicii coloniale a monarhilor, a apărut o nevoie urgentă de a organiza propriile economii, în care era necesar de a salva atributele de stat importante, fără de care este imposibil: sistemul de stat, suveranitatea internațională și integritatea teritorială. Deoarece principalul instrument al politicii externe a fost armata și flota, capabile să apere, mai presus de toate, oportunitățile economice – indiferent dacă aveau capital privat, ca în Europa, sau capital de stat asemeni Rusiei – cel mai important instrument de reglementare de stat a devenit frontiera de stat.

Din cele mai vechi timpuri și până în prezent, comerțul exterior și politica economică externă conțineau două abordări conceptuale, care se opun, dar în același timp fiind dialectic aproape, întotdeauna au coexistat în politica oricărui stat, anume protecționismul și liberalismul.

Trebuie de remarcat faptul că nici politica de liber schimb sau protecționism în practică nu au fost realizate în forma lor pură. Abordarea liberală a principiilor

de organizare externă de stat a activității economice își rezervă întotdeauna dreptul la cel puțin un minim de reglementare. Perioadele de comerț liber se schimbau prin întărirea tendințelor de protecție a economiei naționale, și invers, ce se lămură prin înțelegerea diferită a intereselor economice și beneficiilor unor țări aparte, în anumite perioade istorice.

Protecționismul este inițial o justificare ideologică în xenofobia elementară, care cuprinde „protecția” țării împotriva pătrunderii de potențial „periculos” străin, de obicei a comercianților, protecție care adesea avea o motivație religioasă [7, p. 113]. Factorul obișnuit al protecționismului este până în prezent, interesul fiscal al obținerii de venituri bugetare, percepute din mărfurile importate, exportate și tranzitate. Dar principalul scop al protecționismului, în timpul nostru, este de a proteja economia națională de concurența străină. Protecționismul este aplicat nu numai de către statele slab dezvoltate din punct de vedere economic, care tind spre o dezvoltare industrială de sine stătătoare, dar este utilizat pe larg de către țările cele mai dezvoltate, în special pentru protecția împotriva concurenței străine în agricultură (SUA, Uniunea Europeană ș.a.).

Mult timp în urmă, au devenit însă atractive avan-

tajele comerțului liber – *liberalismul*. Unul dintre primii, care și-a exprimat în mod clar această înțelegere, a fost teologul și filosoful Sf. Ioan Gură de Aur (s. IV, Bizanț). Acesta a formulat elementele de bază ale conceptului de liber comerț, sau conceptul politicii comerciale globaliste, foarte actuală în vremea noastră în felul următor „Dumnezeu Însuși ne-a dat nouă ușurința relațiilor comerciale reciproce, astfel încât să ne putem uita la lume ca la un întreg, precum și fiecare informând altă persoană despre operele sale, ar putea fără obstacole să primească din belșug ceea ce este disponibil altuia” [8].

Iar în secolul al XVIII-lea, în Anglia, celebrul economist David Ricardo a aplicat această idee într-o teorie științifică detaliată a „avantajului comparativ” (*comparative advantage*), dovedind că pentru țară este avantajos de a produce și de a exporta acele produse, pentru fabricarea cărora există condiții climaterice, marfă, avantaje de muncă și alte avantaje față de alte state, iar restul produselor urmează a fi importate de acolo, de unde există avantaje pentru producția lor [8].

În ceea ce privește politica externă a statului, este reflectat în esență echilibrul dintre protecționismul introvertit și extravertit [3, p. 116]. *Protecționismul introvertit* (sau protecționismul în forma sa pură) este o politică de protejare a producătorilor interni de bunuri și servicii pentru piața internă. *Protecționismul extravertit*, în chip de liberalism extravertit, este o politică de protejare a producătorilor interni, care lucrează pentru export, adică o politică de asigurare în țările consumatoare, a condițiilor liberale de import, pentru exportatorii lor interni.

În cazul în care politica este dominată de forțe interesate în protejarea pe piața internă a produselor autohtone de concurența străină – triumfă protecționismul introvertit: ratele tarifelor de import cresc, se acordă subvenții producătorilor autohtoni, se restricționează cantitativ mărfurile la importul din străinătate etc. În cazul în care predomină forțele interesate de extinderea exporturilor producătorilor autohtoni, de promovarea mărfurilor relevante pentru piețele externe – statul, sub influența acestor forțe, începe o politică activă de liberalism extravertit, de obicei, numită doar *liberalism*.

Examinarea relațiilor vamale prin prisma politicii vamale a statului, este datorată faptului că politica vamală întrușchipează activități care urmează să fie reflectate în legile, metodele de reglementare a relațiilor economice internaționale, a valorilor și priorităților în relațiile cu alte țări. Crearea unei politici protecționiste stabilește consecințe negative corespunzătoare, cum ar fi blocate economice sau „războaie vamale”. Cele din urmă aveau un impact negativ asupra reglementărilor organizatorice ale frontierelor în relațiile economice internaționale, ceea ce duce la izolarea țării de lumea exterioară.

Dependența reciprocă a comerțului exterior și a relațiilor vamale se datorează faptului că politicile guvernamentale, în ceea ce privește relațiile economice externe, determină în mod semnificativ natura relațiilor

vamale. La rândul lor, caracteristicile de proiectare ale relațiilor vamale într-o țară influențează, în mod semnificativ direcția de dezvoltare a relațiilor economice internaționale cu alte state. Originar, ca un sistem de relații privind reglementarea proceselor comerciale și de schimb (la început între un număr limitat de vecini, cei mai apropiați), relația tarifar-vamală devine treptat o formă de interacțiune cu zonele de frontieră în cadrul organizației înainte de operațiunile de comerț exterior.

Prin termenul „relații tarifar-vamale” se înțelege totalitatea relațiilor economice, organizatorice, juridice și psihoetice de reglementare a activității economice externe, bazată pe principiile și direcțiile stabilite în legislația privind politica vamală a țărilor participante la relațiile economice internaționale. Relațiile vamale moderne implică interacțiune și metode comune de reglementare în vamă a activității economice externe a diferitelor state, ceea ce explică dependența semnificativă a economiilor lumii una de alta. Este de remarcă faptul că relațiile tarifar-vamale nu sunt un obiect pasiv de reglementare. Ele sunt factorul activ în dezvoltarea sistemului economic național, pentru că, accelerând sau restricționând concurența străină, stimulând sau inhibând procesul de investiții străine, protejând producătorii interni sau piața națională, relațiile tarifar-vamale afectează pozitiv stabilizarea și dezvoltarea economiei naționale, sporesc eficiența producției autohtone.

Relațiile tarifar-vamale sunt una dintre principalele componente ale relațiilor economice internaționale, și așa cum rezultă din relațiile naționale, principalul impuls pentru dezvoltarea sa îl primesc de la economia mondială.

Diversificarea relațiilor economice externe, ca urmare a descoperirilor geografice, dezvoltarea complexelor de transport, realizarea științifică în diverse domenii ale activității umane, a dat relațiilor vamale un alt sens.

Obiectul relațiilor tarifar-vamale sunt activitățile de comerț exterior, prin punerea în aplicare a cărora se realizează procesul de trecere peste frontiera vamală, export (import) de bunuri, capital, forță de muncă; exportul (importul) de servicii, operațiunile de credit și de decontare între subiecții activității economice externe; activitatea comercială comună, operațiuni internaționale de arendă, organizarea și desfășurarea expozițiilor internaționale.

În funcție de obiectivele specifice, pot fi definite următoarele tipuri de relații tarifar-vamale:

- organizarea sistemului vamal al țării;
- mecanismul de trecere peste frontiera vamală a mărfurilor și mijloacelor de transport;
- sistemul de reglementare a regimurilor vamale;
- calcularea și plata taxelor vamale;
- sistemul de perfectare vamală;
- controlul vamal al mărfurilor și mijloacelor de transport care trec frontiera vamală;
- controlul vamal valutar;
- sistemul relațiilor care apar în caz de încălcare a legislației vamale [9, p. 9].

Sunt identificate o serie de publicații în care relațiile vamale și relațiile tarifare se examinează separat și în care se remarcă faptul că la baza folosirii lor stau tarifele vamale. Dacă putem fi de acord că la baza funcționării relațiilor tarifare se utilizează tariful vamal, ca unul dintre autoritățile de reglementare ale relațiilor economice internaționale, atunci natura funcționării relațiilor vamale este complet diferită.

Prin urmare, credem că relațiile tarifar-vamale ar trebui să fie studiate și explorate ca un sistem integral și să fie tratate simultan din mai multe puncte de vedere, în special ca relații vamale și ca relații tarifare.

La rândul lor, relațiile tarifar-vamale sunt legate de dezvoltarea relațiilor economice internaționale, care au apărut ca urmare a trecerii de la sistemul economic natural la relațiile marfă-bani. Astfel, necesitatea de reglementare a relațiilor economice externe a dus la crearea sistemului tarifar-vamal, cu măsuri netarifare specifice care protejează economia.

Prin reglementarea tarifar-vamală trebuie de înțeles totalitatea măsurilor organizatorice, economice (tarifare) și administrative (netarifare) de reglementare de stat a activității economice externe, care, într-o măsură sau alta, sunt chemate să ajute la protejarea producătorilor autohtoni, să reguleze structura importului și exportului de mărfuri, precum și să acumuleze venituri în bugetul de stat [11, p. 248].

Într-o altă abordare, prin reglementarea tarifar-vamală se înțeleg măsurile de influență a statului asupra relațiilor economice externe, bazate pe utilizarea factorului de preț, pe cifra de afaceri a comerțului exterior. Sistemul măsurilor tarifar-vamale include aplicarea taxelor vamale și a altor impozite, achitarea cărora este o condiție obligatorie pentru introducerea sau scoaterea mărfurilor de pe teritoriul vamal [10, p. 28].

Cu ajutorul măsurilor tarifar-vamale și netarifare de reglementare a comerțului exterior, politica vamală urmărește atingerea principalelor obiective ale politicii tarifar-vamale, care se reduc la două domenii principale: *fiscal* – „pentru a asigura un nivel adecvat de venituri la bugetul de stat” și *de reglementare* – „pentru a crea condiții egale de concurență pentru producători interni și externi”. Punerea în aplicare a obiectivelor fiscale este esențială în ceea ce privește obiectivele tactice. Dar direcția strategică de dezvoltare a politicii vamale este funcția de reglementare, de exemplu, crearea unui mediu concurențial ca pârgie de conducere a funcționării mecanismului economiei de piață.

Prin urmare, obiectivul principal al politicii vamale ar trebui să fie subordonat politicii economice externe în vederea realizării fundamentului stabil și progresului în condițiile nivelului optim de indicatori macroeconomici de bază ai statului.

Unul dintre factorii care afectează în mod negativ eficiența politicii tarifar-vamale este inconsecvența în acțiuni și confruntarea diferitelor ramuri ale guvernării, fapt care duce la instabilitate și lipsă de punere în aplicare eficientă a deciziilor. De regulă, adoptarea de programe și legi economice specifice se transformă

într-o confruntare politică între ramurile legislative și executive.

La rândul său, incoerența în acțiuni a ramurilor de guvernare duce la folosirea inutilă a reglementărilor tarifar-vamale. Acestea nu iau în considerare interesele economice generale ale statului, dar realizează interesele financiar-politice ale anumitor grupuri.

Formarea și punerea în aplicare a politicii tarifar-vamale a țării – este un proces complex și sistemic, care implică nu numai subiecții de funcționare a tuturor ramurilor de guvernare – legislativă, executivă și judecătorească, dar și participanții direcți în relațiile economice internaționale – întreprinderile.

Cu ajutorul reglementărilor tarifare, statul poate stimula sau restricționa importul sau exportul de anumite mărfuri, pentru a crea condiții economice egale producătorilor autohtoni și străini; a efectua o politică anumită economică, științifică, tehnică, de mediu, monetară și fiscală în domeniul relațiilor economice externe, îndreptând funcționarea subiecților activității economice externe în domeniul intereselor naționale în dependență de scop și funcționalitate.

La începutul secolului XX, economistul austriac R. Schuller a contribuit la răspândirea largă a doctrinei „factori neutilizați în producție”, în conformitate cu care tarifele promovează includerea în producție a factorilor suplimentari, în primul rând, a forței de muncă și a terenurilor. În conformitate cu această doctrină de protecționism, se oferă stimulente suplimentare pentru importurile de capital și sporirea producției autohtone [6, p. 115].

Sistemul reglementărilor tarifar-vamale al activității economice externe, funcționează pe cinci nivele:

- nivelul micro – este nivelul subiecților, persoane fizice și juridice: întreprinderi, companii, organizații care exportă sau importă mărfuri, bunuri, servicii;
- nivelul meso – este nivelul diferitelor tipuri de asociații naționale și regionale sectoriale, în primul rând, sunt ministerele și departamentele direct implicate în reglementarea relațiilor economice externe, precum și ministerele și departamentele care au un rol foarte activ, în special în ceea ce privește problemele de reglementare a tarifelor de export sau import;
- nivelul macro – sunt subiecții principali ai statului, guvernul și parlamentul;
- nivelul meta – este formarea de obiceiuri și priorități tarifar-vamale în integrarea regională internațională, fiind valabil mai ales la cooperarea dintre autoritățile vamale în etapa de creare și dezvoltare a uniunilor vamale;
- nivelul mega – este nivelul asociațiilor și organizațiilor internaționale (Organizația Mondială a Comerțului, Camera Internațională de Comerț; Fondul Monetar Internațional; Organizația Mondială a Vămilor).

Scopul principal al statului în condițiile contemporane este elaborarea unei politici economice externe adecvate principiilor de funcționare economice și integrării în economia mondială. Dezvoltarea relațiilor

economice internaționale a stat la baza creării și dezvoltării concurenței, familiarizării comerțului național cu metodele moderne de conducere și marketing, cu normele culturii și eticii de afaceri internaționale. De combinația armonioasă a aplicării intereselor economice ale tuturor subiecților depinde eficiența realizării politicii vamale.

Astfel, prin politica tarifar-vamală, se înțelege un sistem complex de măsuri menite să asigure suveranitatea economică a țării, protecția frontierelor de stat, punerea în aplicare a strategiei economice externe prin domeniul relațiilor vamale.

Cu ajutorul reglementărilor tarifar-vamale, statul reglează fluxul de exporturi și importuri al mărfurilor. Luând în considerare obiectivele pe termen lung de dezvoltare a țării, se asigură stabilitatea balanței de plăți și un curs stabil al monedei naționale. Însă principalele obiective ale politicii tarifar-vamale sunt: crearea condițiilor optime pentru concurență între producătorii interni și străini, asigurarea utilizării cât mai eficiente a instrumentelor de control vamal și de schimb de mărfuri pe teritoriul vamal, participarea la punerea în aplicare a obiectivelor de politică comercială pentru protecția pieței, promovarea dezvoltării economice, promovarea punerii în aplicare a ajustării structurale și a altor obiective de politică economică, asigurarea unui nivel adecvat de venituri în bugetul de stat. Crearea condițiilor optime pentru concurență este posibilă numai în cazul rezolvării contradicțiilor politicii tarifar-vamale: pe de o parte, aceasta ar trebui să promoveze concurența, adică realizarea funcției ofensive, iar pe de altă parte, să protejeze producătorii interni de concurența străină, având funcția de protecție.

Fără îndoială, principalele instrumente ale măsurilor de politică vamală sunt măsurile în domeniul impozitării vamale: regulatoarele tarifare (taxele vamale) și netarifare (accize, taxa pe valoarea adăugată). Prin urmare, unul dintre capitoarele principale ale politicii vamale este politica tarifară a statului, care presupune un set centralizat de măsuri în scopul creării unui sistem de tarifare, crearea unui mecanism eficient pentru aplicarea diferitelor tipuri de taxe și impozite pentru reglementarea activității comerciale externe.

Ca parte a politicii tarifare sunt determinate:

- principiile de formare a tarifelor vamale și a altor taxe (transparență, stabilitate și predictibilitate, capacitatea de control operativ);
- nivelul de taxe vamale și alte taxe sau impozite aplicabile în materie de reglementare a activității economice externe;
 - taxele care sunt aplicate (*ad valorem*, specifice, combinate, mixte, antidumping, speciale, compensatorii, de export, de import, de tranzit și altele);
 - procedura de colectare a acestora (în bază generală, preferențiale sau sezoniere, ratele în cadrul contingentelor tarifare și altele);
 - natura construcției și nivelului de detaliere al nomenclaturii de mărfuri;
 - mecanismul de alocare a contingentelor tarifare;

- o listă de produse și țări vizate de sistemul național de preferințe.

Frecvența de ajustare a ratelor taxelor vamale trebuie stabilită pe baza dinamicii dezvoltării economiei. În acest context, principalele direcții de îmbunătățire a politicii tarifar-vamale ar trebui să fie:

- protecția producătorilor interni în sectoarele care sunt la începutul activității sau temporar au nevoie de astfel de forme de protecție;
- reprovizionarea bugetului de stat prin impozitarea operațiunilor de export-import, dar nu prin ridicarea ratelor taxelor, ci prin creșterea volumului tranzacțiilor economice externe. Acesta ar trebui să funcționeze după principiul conform căruia la nivel mondial: „este mai bine de perceput impozite la cele mai mici prețuri mai des, decât mai rar, dar la cote maximele”. În așa fel, este posibil de crescut veniturile în bugetul de stat, pe baza creșterii volumului comerțului exterior.

Dezvoltarea economică modernă se caracterizează printr-o tendință clară de integrare a economiilor naționale și este dictată de dezvoltarea sistemului economic global în întregime, a economiilor naționale ca componentă a sa. Relațiile economice externe, în prezent, sunt o necesitate obiectivă determinată, un factor important al creșterii economice, o parte integrantă a procesului național de reproducere extins. În multe țări, economia mondială determină starea economiei naționale, iar această tendință în viitor se va amplifica.

Creșterea rapidă în comerțul exterior a investițiilor străine, creșterea ponderii operațiunilor de comerț exterior în produsul intern brut în diferite țări și alte caracteristici cantitative caracterizează mișcarea statului în direcția globalizării.

La determinarea strategiei și tacticii de integrare economică a țării în economia mondială domină două puncte de vedere. Primul se bazează pe teza „rapid” (șoc) – liberalizarea relațiilor economice externe (neoliberalism), iar al doilea (joc-dualism), care se bazează pe o trecere treptată la „deschiderea” economiei, fiind un proces pe etape, care are particularitățile sale structurale și necesită un rol activ al statelor în acest domeniu.

Teoretic, neoliberalismul propune minimalizarea activității economice a statului, forțând internaționalizarea economiei, omogenizarea mecanismelor economice globale de reglementare prin acordarea de piețe spontane și asigurarea condițiilor de liberă concurență. Baza conceptului de „șoc terapie” este ideea monetarismului, care vine din faptul că, pe piață, aceasta este cea mai eficientă formă de organizare a sistemului economic capabilă la autoorganizare, astfel încât perioada de transformare ar trebui să decurgă cu minimum de participare a statului. Principala sarcină a statului este sprijinirea sistemului financiar stabil, pentru că fără o piață monetară stabilă, piața nu poate activa eficient.

Orientarea spre formarea unui model economic de piață presupune nu numai includerea economiei naționale în economia mondială, dar și crearea

condițiilor favorabile de funcționare a subiecților activității economice externe, atât pe piața națională, cât și pe cea străină. Punerea în aplicare a acestor sarcini este posibilă numai în cadrul politicii tarifare-vamale favorabile care funcționează în mod eficient și, pe de o parte, rezolvă problemele de independență economică a statului, iar pe de altă parte, încurajează producătorii străini să coopereze pe piața națională.

O componentă esențială care a dus la dezvoltarea reglementărilor tarifare este nomenclatorul mărfurilor internațional. Astfel, odată cu dezvoltarea comerțului exterior, la mijlocul secolului al XIX-lea, a apărut necesitatea unificării nomenclaturii mărfurilor în scopul de a putea compara rezultatele comerțului exterior cu necesitățile vamale. La început, acest interes era legat de dorința autorităților de a percepe taxe asupra mărfurilor de import sau export, iar mai târziu, este legat de necesitatea de a stabili volumul acestor mărfuri, chiar dacă erau scutite de taxe. Procesul elaborării unui nomenclator comun destinat facilitării comerțului internațional durează mai bine de o sută de ani, pe parcursul cărora s-au elaborat sisteme de clasificare utilizate atât în scopuri tarifare, cât și în scopuri statistice. Gama de produse fabricate și comercializate enumeră zeci de mii de cele mai diverse tipuri și varietăți de mărfuri. În fiecare an, numărul lor este în creștere, sub influența modei se extinde și se reînnoiește gama textilelor și produselor de îmbrăcăminte și încălțăminte, odată cu dezvoltarea științei și tehnicii apar produse noi, fabricarea cărora este dificilă din punct de vedere tehnic, apar noi tipuri de materiale create în industria chimică.

Datorită dificultăților cauzate de utilizarea diferitelor principii de clasificare în nomenclatoarele de mărfuri internaționale, a apărut necesitatea elaborării unui clasificator internațional unic, care să poată fi utilizat de toate țările, în înregistrarea participanților la relațiile economice externe a operațiunilor de import-export la vamă. Acest clasificator ar permite efectuarea analizei comerțului extern pentru produse individuale, grupuri de mărfuri și poziții.

Astfel, Belgia prezintă între 1831 și 1854 statisticele comerțului său exterior pe trei grupe: materii prime, produse consumabile în starea lor naturală și articole manufacturate [1, p. 183].

Nomenclatorul utilizat de Austro-Ungaria în tariful său din 1892 se baza pe o schemă de clasificare asemănătoare celei folosite mai târziu de Nomenclatura statistică de la Bruxelles din 1913 și de proiectul Nomenclaturii vamale din 1931 al Asociației Națiunilor Unite.

În perioada anilor 1851-1908, s-au desfășurat un șir de congrese economice care aveau drept scop elaborarea unui nomenclator unic. Primul congres reunit la Bruxelles în 1853 a optat pentru *Nomenclatorul tarifare internațional uniform* ca bază pentru nomenclatura statistică internațională.

Următoarele congrese au fost desfășurate la Haga în 1869, la Petersburg în 1872 și la Budapesta în 1876. Pentru a coordona activitatea acestor congrese, în 1885

a fost fondat Institutul Internațional de Statistică.

La 31 decembrie 1913, la Bruxelles, a fost adoptată pentru prima dată, sub forma unei Convenții, o nomenclatură statistică internațională uniformă, care a fost semnată de 29 de țări [5, p. 189].

După finalizarea celui de-al Doilea Război Mondial, început o nouă etapă în dezvoltarea relațiilor economice externe. Colaborarea statelor în domeniul vamal s-a dezvoltat sub egida Organizației Națiunilor Unite. Astfel, în 1947 a fost semnat Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT), iar la 15 decembrie 1950 este creat Consiliul de Cooperare Vamală (CCV).

Odată cu Convenția de creare a CCV a fost semnată și Convenția cu privire la Nomenclatura pentru clasificarea mărfurilor în tarifele vamale, care a intrat în vigoare la 11 septembrie 1959, fiind cunoscută sub numele de „Nomenclatura de la Bruxelles”.

La sfârșitul anilor 60, participanții la comerțul internațional au simțit necesitatea de a raționaliza și de a armoniza datele ce apăreau în documentele referitoare la comerțul extern și, în special, de a armoniza descrierea și codificarea mărfurilor din diferite țări, a unităților de măsură, a modalităților de transport, a condițiilor de transport specifice anumitor mărfuri și, în primul rând, a mărfurilor comercializate. În realitate, în pofida existenței nomenclaturilor internaționale unice în scopuri statistice și tarifare, din diferite motive, aceeași marfă într-o singură operațiune comercială internațională putea fi clasificată de 17 ori sub diferite poziții până ajungea la consumatorul final. Această stare de lucruri, evident, ridica considerabil prețul mărfii, în așa fel aducând prejudicii atât consumatorilor, cât și producătorilor. Dezvoltarea mijloacelor tehnice de prelucrare și transmitere automată a datelor a oferit posibilitate reală de a rezolva problema menționată, dar numai în cazul în care, pentru identificarea mărfurilor, este utilizat un cod unic recunoscut la nivel internațional.

La începutul anilor 70, Consiliul de Cooperare Vamală a luat decizia de a înființa un grup de lucru care ar studia posibilitățile de elaborare a unui sistem internațional unic de clasificare a mărfurilor, pentru a facilita, pe termen lung, operațiunile de comerț exterior, care urma să răspundă simultan necesităților principale ale autorităților vamale, ale statisticilor, transportatorilor și producătorilor. Acesta mai târziu este denumit „Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor”.

Elaborarea Sistemului armonizat a început în 1973 și a durat aproximativ 10 ani. La elaborarea Sistemului, a trebuit să se țină cont de nomenclaturile și sistemele de descriere a mărfurilor și urmând să devină util atât pentru scopuri vamale, cât și statistice. Grupul de lucru a tins spre faptul ca clasificarea elaborată, pe de o parte, să cuprindă detaliat mărfurile aflate în circuitul internațional, iar pe de altă parte – descrierea și codificarea mărfurilor din clasificator să reflecte tehnologia de producție. În așa mod, încă de la etapa elaborării, Sistemul armonizat a fost conceput ca un nomenclator mărfurilor multifuncțional. Acesta era prevăzut să răspun-

dă necesităților organelor vamale și fiscale, construit pe principiul legăturilor maximale între comerțul exterior și statisticile producției în diferite țări. În total, în componența grupului de lucru au participat reprezentanți ai 60 de țări și peste 20 de reprezentanți ai organizațiilor naționale și internaționale, care au prezentat propuneri, observații și comentarii. În iunie 1983, Consiliul de Cooperare Vamală practic a finalizat activitățile de pregătire pentru elaborarea Sistemului armonizat, fiind pregătită și o Convenție de aplicare a acestuia.

La sesiunile 61/62 din iunie 1983, Consiliul de Cooperare Vamală a aprobat varianta finală a proiectului Convenției Internaționale cu privire la Sistemul Armonizat de Descriere și Codificare a Mărfurilor și a dispus semnarea convenției. Inițial, Consiliul de Cooperare Vamală intenționa să pună în vigoare Convenția la 01.01.1985, însă impedimente de ordin administrativ și negocierile în problemele de aplicare a art. XXVIII al GATT, dictate de necesitatea transferării tarifelor la Sistemul armonizat, au contribuit la schimbarea termenului. Noul termen de intrare în vigoare a Convenției a fost stabilit pentru 01.01.1988.

Sistemul armonizat de descriere și codificare a mărfurilor este o codificare vamală adoptată conform Convenției menționate de majoritatea participanților la comerțul mondial (cuprinde 90% din mărfurile aflate în circuitul comercial internațional) [4, p. 195]. Se poate de menționat că Sistemul armonizat este o nomenclatură structurată, conținând o serie de poziții tarifare de 4 cifre, care sunt, în majoritatea cazurilor, subdivizate în subpoziții de 5 sau 6 cifre. În cadrul Sistemului armonizat, produsele sunt clasificate în 1.241 de poziții, acestea fiind distribuite în 5.019 subpoziții, care sunt grupate în 99 de capitole, repartizate în 21 de secțiuni. Sistemul armonizat este o nomenclatură polivalentă pe 6 cifre și o nomenclatură structurată bazată pe o serie de poziții pe 4 cifre subdivizate [2, p. 18].

Începând cu sec. XX, a apărut tendința de scădere a tarifelor vamale, a scăzut rolul lor de formare a veniturilor în stat, fiindu-le atribuită funcția regulatorie. În același timp, se simte necesitatea diferențierii mai detaliate a ratelor tarifare, în dependență de grupele mărfuri și mărfuri separate având în vedere necesitatea importurilor, nivelul prețului intern și internațional. Astfel de tendință a tarifului vamal necesită dovezi științifice, de cercetare a determinantilor obiectivi. Unul din factorii obiectivi, care a început să joace un rol dominant, a fost dezvoltarea diviziunii internaționale a muncii. Faptul dat solicita reducerea măsurilor protecționiste și împiedică extinderea relațiilor economice mondiale.

În ultimele două decenii, în procesul de liberalizare a comerțului internațional s-a redus semnificativ nivelul general de taxe vamale și a crescut numărul de articole scutite de taxe vamale în tarifele naționale. O răspândire largă capătă noua nomenclatură universală de mărfuri care este aplicată prin acordurile regionale cu regim tarifar vamal preferențial pentru participanții lor.

În mod eficient, se aplică măsurile netarifare pentru reglementarea comerțului extern. Cu toate acestea, politica vamal-tarifară mai prezintă un factor determinant al regimurilor și condițiilor de acces ale produselor străine pe piața internă.

Reglementarea tarifară-vamală este chemată să faciliteze scopurile și sarcinile activității economice externe, precum și asigurarea securității statului, și protecția intereselor sociale.

Metodele reglementării tarifară-vamale, în mare măsură, coincid cu natura relațiilor de piață, din acest considerent joacă un rol principal în reglementarea activității economice externe în condițiile actuale.

Tendențele principale în politica tarifară-vamală contemporană sunt: caracterul reformelor tarifare, orientat să contribuie la schimbarea structurală a economiei, în special la stimularea și menținerea domeniilor sociale ale industriei prelucrătoare; diferențierea și detalierea tarifului vamal, precum și micșorarea taxelor la produse; facilitarea operațiunilor internaționale; ridicarea rolului regimurilor comerciale preferențiale în dezvoltarea relațiilor economice mondiale; intensificarea colaborării statelor la un nivel multilateral în activitatea vamală operativă în scopul contribuirii la dezvoltarea comerțului, cât și ordonarea ei, inclusiv lupta cu încălcările vamale.

Referințe:

1. Caraiani Gh., Diaconu G.S. *Tehnici vamale de facilitare a comerțului internațional*. București: Lumina Lex, 2003.
2. Dragnea E., Ioniță N. *Reglementări vamale, nomenclatură, origine, valoare*. Oradea, 1994.
3. Negrescu D. *Protecționismul netarifar*. București: Editura Economică, 1998.
4. Erhan I., Cârnaț T. *Drept vamal comunitar*. Chișinău: Print-Caro SRL, 2011.
5. Moldovan A. T. *Drept vamal*. București: C.H. Beck, 2006.
6. Moroi E., Corețchi B. *Estimarea tendințelor comerțului internațional. În: Materialele conferinței științifico-internaționale. Aspecte economico-financiare și sociale ale economiei Republicii Moldova în contextul transformărilor sistemice și integrării în spațiul european*. Chișinău: CEP USM, 2010.
7. Sută N. *Comerț internațional și politici comerciale contemporane*. București: Eficient, 1999.
8. Grinols Earl. *Procedural protectionism: The American Trade Bill and the New Interventionist Mode*. *Weltwirtschaftliches Archiv*, 1989, no.3.
9. Долгов С.И. *Международная торговля. Тарифное и нетарифное регулирование*. Москва: ВАВТ, 2004.
10. *Таможенное право. Учебник* / Отв. ред. А.Ф. Ноздрачев. Ин-т законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве Российской Федерации, Волтерс Клувер. Москва, 2007.
11. Тимошенко И.В. *Таможенное право: Конспект лекций*. Ростов-на-Дону: Феникс, 2007.